

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (трети състав)

20 юли 2017 година *

„Преюдициално запитване — Съдебно сътрудничество по граждански дела — Регламент (ЕО) № 44/2001 — Член 9, параграф 1 — Член 11, параграф 2 — Компетентност по дела във връзка със застраховане — Исковете, предявени от увредената страна пряко срещу застрахователя — Иск на работодателя на увредената страна, който е публичноправна институция, законов цесионер на правата на своя служител срещу застрахователя на превозното средство, участвало в произшествието — Суброгация“

По дело C-340/16

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Oberster Gerichtshof (Върховен съд, Австрия) с акт от 25 май 2016 г., постъпил в Съда на 16 юни 2016 г., в рамките на производство по дело

Landeskrankenanstalten-Betriebsgesellschaft — KABEG

срещу

Mutuelles du Mans assurances — MMA IARD SA,

СЪДЪТ (трети състав),

състоящ се от: L. Bay Larsen, председател на състава, M. Vilaras, J. Malenovský, M. Safjan (докладчик) и D. Šváby, съдии,

генерален адвокат: M. Bobek,

секретар: A. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

- за Landeskrankenanstalten-Betriebsgesellschaft — KABEG, от H.H. Toriser, Rechtsanwalt,
- за Mutuelles du Mans assurances — MMA IARD SA, от M. Angerer, Rechtsanwalt,
- за италианското правителство, от G. Palmieri, в качеството на представител, подпомагана от M. F. Di Matteo, avvocato dello Stato,
- за Европейската комисия, от M. Heller и M. Wilderspin, в качеството на представители,

* Език на производството: немски.

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 18 май 2017 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 9, параграф 1, буква б) от Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 12, 2001 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 3, стр. 74) във връзка с член 11, параграф 2 от същия регламент.
- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между Landeskrankenanstalten-Betriebsgesellschaft — KABEG (наричана по-нататък „KABEG“), публичноправна институция със седалище в Клагенфурт ам Вюртерзее (Австрия), осъществяващо дейността си чрез редица здравни заведения, и Mutuelles du Mans assurances — MMA IARD SA (наричано по-нататък „MMA IARD“), установено във Франция застрахователно дружество, във връзка с предявено от KABEG искане за обезщетение относно продължаващото изплащане на трудовото възнаграждение на един от неговите служители в периода на временна нетрудоспособност, настъпила в резултат от пътнотранспортно произшествие в Италия, участници в което са този служител и лек пътнически автомобил, застрахован за гражданска отговорност при MMA IARD.

Правна уредба

Правото на Съюза

Регламент № 44/2001

- 3 Съображения 11—13 от Регламент № 44/2001 имат следното съдържание:
 - „(11) Правилата за подсъдността трябва да са във висока степен предвидими и основани на принципа, че подсъдността по правило се основава на местожителството на ответника и винаги трябва да е налице на това основание, освен в няколко ясно определени ситуации, когато основанието на спора или автономията на страните изисква или предполага различен свързващ фактор. Местожителството на правния субект трябва да се определи автономно, така че общите правила да се направят по-прозрачни и да се избегнат конфликти на юрисдикции.
 - (12) Наред с местожителството на ответника трябва да съществуват алтернативни основания за подсъдност, които са основани на тясна връзка между съда и процедурното действие или с оглед да се улесни непротиворечивото упражняване на правосъдие.
 - (13) Във връзка със застраховането, потребителските и трудовите договори по-слабата страна следва да бъде защитена от правила за компетентност, които са в по-висока степен благоприятни за нейните интереси, отколкото общите правила“.
- 4 Правилата за компетентност, установени от Регламент № 44/2001, се съдържат в глава II от последния, включваща членове 2—31.

- 5 Член 2, параграф 1 от Регламент № 44/2001, който се съдържа в раздел 1, озаглавен „Общи разпоредби“, от глава II, гласи следното:

„При условията на настоящия регламент лицата, които имат местожителство в държава членка, без оглед на националността им, ще бъдат съдебно преследвани в съдилищата на тази държава членка“.

- 6 Включеният също в този раздел 1 член 3, параграф 1 от посочения регламент предвижда:

„Лица, които имат местожителство в държава членка, могат да бъдат съдебно преследвани в съдилищата на друга държава членка само при съблюдаване на правилата, установени в раздели от 2 до 7 от настоящата глава“.

- 7 Раздел 3 от глава 2 от същия регламент е със заглавие „Компетентност по дела във връзка със застраховане“. Той включва членове 8—14 от Регламент № 44/2001.

- 8 Съгласно член 8 от този регламент:

„По дела във връзка със застраховане подсъдността се определя от нормите на този раздел, без да се накърняват разпоредбите на член 4 и член 5, точка 5“.

- 9 Член 9, параграф 1 от посочения регламент гласи:

„Срещу застраховател с местоживееене в държава членка може да бъде предявен иск:

- а) в съдилищата на държава членка, където той има местоживееене, или
- б) в друга държава членка в случай на процедурни действия, извършени от притежателя на полицата, застрахования или ползвателя, в съдилищата по мястото, където ищецът има местожителство[...],

[...]“.

- 10 Член 10 от същия регламент е формулиран, както следва:

„По отношение на застраховка за отговорност или застраховка на недвижима собственост срещу застрахователя може наред с това да бъде предявен иск в съдилищата, където е настъпило вредоносното събитие. Същото се прилага и ако движимо и недвижимо имущество се покрива от една и съща застрахователна полица и двете са неблагоприятно засегнати от едно и също застрахователно събитие“.

- 11 Съгласно член 11, параграф 2 от Регламент № 44/2001:

„Членове 8, 9 и 10 се прилагат по отношение на искове, предявени от увредената страна пряко срещу застрахователя, когато такива преки искове са разрешени“.

- 12 Регламент № 44/2001 е отменен с член 80 от Регламент (ЕС) № 1215/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2012 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 351, 2012 г., стр. 1). По силата обаче на член 81, втора алинея от последния регламент, той се прилага само от 10 януари 2015 г.

Директива 2009/103/ЕО

- 13 Под заглавие „Задължение за застраховане на превозни средства“, член 3 от Директива 2009/103/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 16 септември 2009 година относно застраховката „Гражданска отговорност“ при използването на моторни превозни средства и за контрол върху задължението за сключване на такава застраховка (ОВ L 263, 2009 г., стр. 11), гласи:

„Всяка държава-членка, при спазване на член 5, предприема всички подходящи мерки с цел застраховането на гражданската отговорност при използването на превозни средства, които обичайно се намират на нейна територия.

Покритите вреди и условията на застраховката се определят в рамките на мерките, посочени в първа алинея.

Всяка държава членка предприема всички подходящи мерки с цел застрахователният договор да покрива и:

- а) всички вреди, причинени на територията на другите държави, в съответствие с действащото законодателство на тези държави членки;
- б) всички вреди, претърпени от граждани на държавите членки по време на пряко пътуване между две територии, в които се прилага Договорът — ако няма национално застрахователно бюро, което да отговаря за прекосяваната територия; в такъв случай вредите се покриват в съответствие с действащото национално законодателство относно задължителното застраховане в държавата членка, на чиято територия обичайно се намира превозното средство.

Застраховката, посочена в първа алинея, покрива задължително както имуществени вреди, така и телесни увреждания“.

- 14 Съгласно член 18 от тази директива, озаглавен „Право на пряк иск“:

„Държавите членки гарантират, че лицата, увредени от произшествие, причинено от превозно средство, покрито от застраховката, посочена в член 3, има[т] право на пряк иск срещу застрахователното предприятие, застраховало гражданската отговорност на отговорното лице“.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

- 15 На 26 март 2011 г. в Италия възниква пътнотранспортно произшествие с участници колоездач, който е служител на KABEG, с постоянен адрес в Австрия, и лек пътнически автомобил, застрахован за гражданска отговорност при MMA IARD. Служителят получава в резултат на произшествието редица наранявания.
- 16 KABEG сезира Landesgericht Klagenfurt (Окръжен съд Клагенфурт, Австрия) с искането MMA IARD да бъде осъдено да поправи вредата, възлизаща на 15 505,64 EUR, заедно с лихвите и съдебните разходи. KABEG посочва, че е продължило да изплаща възнаграждението на своя служител, увреден при пътнотранспортното произшествие, през периода на отпуски по болест, дължащ се на произшествието. На това основание то встъпва в имуществените права на този служител до размера на посочената сума.

- 17 KABEG счита, че основание за териториалната компетентност на Landesgericht Klagenfurt (Окръжен съд Клагенфурт) е член 9, параграф 1, буква б) от Регламент № 44/2001, във връзка с член 11, параграф 2 от този регламент. Освен това той изтъква, че успоредно предявеният от неговия служител иск е висящ пред същия този съд, който вече се е произнесъл, че е компетентен.
- 18 MMA IARD повдига възражение за липса на компетентност, като изтъква, че глава 2, раздел 3 от посочения регламент урежда самостоятелна система за уреждане на споровете за компетентност в областта на застраховането. Съгласно съображение 13 от същия регламент специалните правила за компетентност, предвидени в този раздел, трябва да защитават по-слабата страна. KABEG, в качеството си на работодател, не можел да се позовава на такава закрила.
- 19 Landesgericht Klagenfurt (Окръжен съд Клагенфурт) отхвърля това възражение с мотива, че KABEG, което само встъпва в правата на своя служител, може да се позове на член 9, параграф 1, буква б) от Регламент № 44/2001, във връзка с член 11, параграф 2 от този регламент, тъй като такова юридическо лице, независимо от неговите мащаби, е по-слабата страна в спор със застрахователно предприятие.
- 20 MMA IARD обжалва това решение пред Oberlandesgericht Graz (Висш окръжен съд, Грац, Австрия), който, уважавайки възражението, изменя това решение и отхвърля жалбата. Тази юрисдикция по-конкретно посочва, че позоваването на член 11, параграф 2 от посочения регламент в член 9, параграф 1, буква б) от същия регламент, дава на увредената страна, физическо или юридическо лице, правото да предяви иск срещу застрахователното дружество пред компетентния съд на държавата членка, в която последното има постоянен адрес или е установено. От друга страна, в понятието „увредена страна“ попадали както пряко увредените, така и косвено увредените лица.
- 21 Според посочената юрисдикция обаче не всяко увредено лице се ползва с такова право. В това отношение, за да се определи дали увреденото лице има това качество, следвало да се реши дали то е „икономически по-слабо и с по-малък юридически опит“ от застраховател на гражданска отговорност. Случаят на публичноправна институция, която ръководи пет болници, като KABEG, не бил такъв.
- 22 KABEG сезира Oberster Gerichtshof (Върховен съд, Австрия) с ревизионна жалба, като се позовава на правото си по член 9, параграф 1, буква б) от Регламент № 44/2001 във връзка с член 11, параграф 2 от този регламент.
- 23 От една страна, според тази юрисдикция се поставя въпросът дали, ако се приеме, че даден ищец не се нуждае от закрила, неговият иск може да бъде квалифициран като иск „по дело във връзка със застраховане“ по смисъла на член 8 от посочения регламент.
- 24 От друга страна, запитващата юрисдикция си задава въпроса за критериите, които позволяват да се установи положението на по-слаба страна на законовия цесионер на правата на увредено лице по отношение на професионален застраховател на гражданска отговорност.
- 25 При тези обстоятелства Oberster Gerichtshof (Върховен съд) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:
- „1) Трябва ли искът на местен работодател за обезщетение за понесените от него вреди вследствие на продължаващото изплащане на трудовото възнаграждение на негов работник или служител с местоживеене на територията на страната да се разглежда като иск „във връзка със застраховане“ по смисъла на член 8 от Регламент (ЕО) № 44/2001, когато:
- а) работникът или служителят е ранен при пътнотранспортно произшествие в държава членка (Италия),

- б) искът е предявен срещу установен в друга държава членка (Франция) застраховател на гражданската отговорност за превозното средство на причинителя на вредата и
- в) работодателят като субект на публичното право притежава собствена правосубектност?

2) При утвърдителен отговор на първия въпрос:

Трябва ли член 9, параграф 1, буква б) във връзка с член 11, параграф 2 от Регламент (ЕО) № 44/2001 да се тълкува в смисъл, че работодателят, който продължава да изплаща трудовото възнаграждение, може в качеството на „увредено лице“ да предяви иск срещу застраховател на гражданската отговорност за превозното средство на причинителя на вредата пред съда по своето седалище, доколкото такъв пряк иск е допустим?“.

По преюдициалните въпроси

- 26 С поставените от нея въпроси, които следва да се разгледат заедно, запитващата юрисдикция иска да установи по същество дали член 9, параграф 1, буква б) във връзка с член 11, параграф 2 от Регламент № 44/2001 трябва да се тълкува в смисъл, че работодател, установен в първа държава членка, който продължава да изплаща трудовото възнаграждение на свой служител, отсъстващ поради пътнотранспортно произшествие, и който встъпва в правата на последния пред дружеството, застраховател на гражданската отговорност на участващото в това произшествие превозно средство — дружество, което е установено във втора държава членка, може, в качеството си на „увредена страна“ по смисъла на последната разпоредба, да предяви иск срещу това застрахователно дружество пред съдилищата на първата държава членка, когато е възможно предявяването на пряк иск.
- 27 В това отношение следва да се припомни, че глава 2, раздел 3 от посочения регламент установява самостоятелна система за разпределяне на съдебната компетентност по дела във връзка със застраховане (решение от 12 май 2005 г., *Société financière et industrielle du Peloux*, C-112/03, EU:C:2005:280, т. 29).
- 28 Подобно на делата във връзка с работниците и с потребителите, и както произтича от съображение 13 от Регламент № 44/2001, исковете по дела във връзка със застраховане се характеризират с известен дисбаланс между страните (вж. в този смисъл решение от 26 май 2005 г., *GIE Réunion européenne* и др., C-77/04, EU:C:2005:327, т. 22), които разпоредбите на посочения раздел имат за цел да коригират, като предоставят възможност на по-слабата страна да се ползва от правила за подсъдност, които са по-благоприятни за нейните интереси, отколкото общите правила (вж. в този смисъл решение от 17 септември 2009 г., *Vorarlberger Gebietskrankenkasse*, C-347/08, EU:C:2009:561, т. 40).
- 29 Въпросите на запитващата юрисдикция относно определянето на работодател, който е законен цесионер на правата на увредено лице, като „по-слаба страна“, са породени от направената от Съда констатация, че социалноосигурителна институция, законен цесионер на правата на пряко увреденото в пътнотранспортно произшествие лице, не може да бъде определена като такава, докато такъв бил случаят с правоприменика на пряко увреденото лице, какъвто може да бъде наследникът (вж. в този смисъл решение от 17 септември 2009, *Vorarlberger Gebietskrankenkasse*, C-347/08, EU:C:2009:561, т. 42 и 44).
- 30 В това отношение запитващата юрисдикция изтъква, че при обстоятелства като тези в главното производство, възможността за работодател, встъпил в правата на свой служител, да предяви иск срещу застрахователя на гражданската отговорност на причинителя на вредата пред съдилищата на държавата членка, в която работодателят е установен, би гарантирала съгласуването на правилата за компетентност, и следователно тяхната предвидимост, както и доброто правораздаване.

- 31 Вследствие на това в случая следва да се разгледа въпросът дали работодател, встъпил в правата на пряко увреденото лице, попада в обхвата на понятието „увредена страна“ по смисъла на член 11, параграф 2 от Регламент № 44/2001.
- 32 Както посочва обаче генералният адвокат в точка 47 от своето заключение, в рамките на Регламент № 44/2001, понятието за „по-слаба страна“ по делата във връзка със застраховане се определя по-широко, отколкото по делата във връзка с договори, сключени от потребители, или по делата във връзка с индивидуални трудови договори.
- 33 Важно е също така да се припомни вече постановеното от Съда, че предмет на препратката, която се съдържа в член 11, параграф 2 от Регламент № 44/2001, е добавянето в списъка на ищците, съдържащ се в член 9, параграф 1, буква б) от този регламент, на лицата, които са претърпели вреда, без кръгът на последните да се ограничава само до лицата, претърпели пряко вреда (решения от 13 декември 2007 г., FBTO Schadeverzekeringen, C-463/06, EU:C:2007:792, т. 26 и от 17 септември 2009 г., Vorarlberger Gebietskrankenkasse, C-347/08, EU:C:2009:561, т. 27).
- 34 Освен това, както запитващата юрисдикция посочва в акта, с който отправя преюдициалното запитване, евентуална преценка във всеки отделен случай на това дали работодателят, който продължава да изплаща трудовото възнаграждение, може да се счита за „по-слабата страна“, за да попадне в обхвата на понятието „увредена страна“ по смисъла на член 11, параграф 2 от Регламент № 44/2001, би породила риск от правна несигурност и би противоречала на целта на посочения регламент, обявена в съображение 11 от него, съгласно което правилата за компетентността трябва да са във висока степен предвидими.
- 35 Вследствие на това следва да се приеме, че по силата на член 11, параграф 2 от Регламент № 44/2001 работодателите, встъпили в правото на обезщетение на свои служители, могат като лица, претърпели вреда, и независимо от техния мащаб и правна форма, да се позоват на специалните правила за компетентност, предвидени в членове 8—10 от този регламент.
- 36 Затова работодател, встъпил в правата на свой служител поради това, че изплаща трудовото възнаграждение на последния в периода на временна нетрудоспособност, който единствено в това си качество предявява иск за обезщетяване на вредата, претърпяна от последния, може да се разглежда като по-слаба страна по отношение на застрахователя, срещу когото предявява иск, и вследствие на това, като страна, която може да се ползва от възможността да предяви този иск пред съдилищата на държавата членка, в която е установен.
- 37 От това следва, че работодател, встъпил в правата на служител, който е увредена страна от пътнотранспортно произшествие, чието трудово възнаграждение той продължава да изплаща, може, в качеството си на „увредена страна“, да предяви иск срещу застрахователя на превозното средство, участвало в това произшествие, пред съдилищата на държавата членка, в която е установен, когато е възможно предявяването на пряк иск.
- 38 В последното отношение следва да се посочи, че по силата на член 18 от Директива 2009/103 държавите членки гарантират, че страните, засегнати от произшествие, причинено от превозно средство, обект на застраховка гражданска отговорност, имат право на пряк иск срещу застрахователното дружество, осигуряващо лицето, отговорно по „Гражданска отговорност“.
- 39 От всички гореизложени съображения следва, че член 9, параграф 1, буква б) от Регламент № 44/2001, във връзка с член 11, параграф 2 от този регламент, трябва да се тълкува в смисъл, че работодател, установен в първа държава членка, който продължава да изплаща трудовото възнаграждение на свой служител, отсъстващ поради пътнотранспортно произшествие, и който е встъпил в правата на последния срещу установено във втора държава членка дружество — застраховател на гражданската отговорност, която произтича от участвалото в това

произшествие превозно средство, може, в качеството на „увредена страна“ по смисъла на тази последна разпоредба, да предяви иск срещу това застрахователно дружество пред съдилищата на първата държава членка, когато такива преки иски са разрешени.

По съдебните разноси

- 40 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноси. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (трети състав) реши:

Член 9, параграф 1, буква б) от Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела, във връзка с член 11, параграф 2 от този регламент, трябва да се тълкува в смисъл, че работодател, установен в първа държава членка, който продължава да изплаща трудовото възнаграждение на свой служител, отсъстващ поради пътнотранспортно произшествие, и който е встъпил в правата на последния срещу установено във втора държава членка дружество — застраховател на гражданската отговорност, която произтича от участването в това произшествие превозно средство, може, в качеството на „увредена страна“ по смисъла на тази последна разпоредба, да предяви иск срещу това застрахователно дружество пред съдилищата на първата държава членка, когато такива преки иски са разрешени.

Подписи